

Hirien jana

ULA IRURETAGOIENA

2020. urteko udaberrian lorategi-gintzak eta ortugintzak hartutako balioa gogoan, aisialdi aktibitate eta ingurune naturalarekin lotura gisa. Terraza eta etxeko loreontzietan hasitako ekintzak hiriko ortuen nekazaritzan jarraitu du, behin itxialdia bareturik. Historian zehar bizitako beste krisialdi, gerrate edo izurrite garaietan bezala, hiriko nekazaritzak goraldia du garai hauetan. Baratze-guneak, elikagai freskoak emateaz gain, espazio erlazional-afektibo bezala funtzionatzen du, eta biek osatzen dute aktibitate bakarrean bizirauteko potentziala.

Hiriek betidanik jan dute ingurune gertuko lurraldeetatik. Hiriaren zabal-kuntza aukera elikadura sistemaren gaitasunak baldintzatu izan du inkluso. Hiriaren eta janariaren arteko idilioaren apurtzea berria da eta elikadura industrialak egin du posible. Gure eguneroko menuaren elikagaien %90a kilometro askora dauden landetatik garraiatu izatea eta elikagaien %70a nazioarteko enpresa gutxi batzuen eskuetan egotea egoera garaikidearen datuak dira.

Teorian, 2020ko udaberriak markatu du hirien ondorengo plan estrategikoa, eta agenda 21, eko-auzoak, emisio mugatuko zonaldeak, espazio gogorren birnaturalizazioak egin dira. Baina ikuspegi kritikoaekin begiratu, ez dira inbestitze nahikoak hiri-ereduaren aldatetarako, ekintza isolatuak, oraingoz eskasak eta alor sektorialetatik datoze-lako. Deskarbonizazioranzko hiriek derrigorrez begiratu beharko diote gertuko lehen sektorearekin duten harremanari eta hirien berdetze programek egituratu beharko dituzte gainontzeko politikak.

2020an egin genuen bezala, goazen utopia posible bat adostera: hiriko inbestitzeak turismora jarri beharrean, agroekologiaren oinarriekin egindako hiri-nekazaritzara begira jar daitezten periurbanoak, industrializazio berdea birdefinitu dadila erregai fosilik gabe ekoizteko, eta aktibitate komunitarioen indarberritzea bultzatuz zaintza lanen eginkizunak bizitzaren parte barnertuak izan daitezela. ●

Aranon martxoaren 15ean, Urumeako Mendiak Askek antolatutako egun-pasan.

"Paradisu zineman ikusiko gara...", haizeari puzka ari beharrean

ESTITXU EIZAGIRRE KEREJETA

Aranon *Vidas irrenovables* dokumentala ikusteko bete zen eliza martxoaren 15ean. Filmaren egile Francisco Vaquerok eskerrak eman zizkion bertako udalari, nabarmenduz Espainiako Estatuan orain artean egin dituzten 180 inguru emanaldietatik dozena batera ez direla iritsiko udalek antolatu dituztenak. Herriaren paisaian eta herritarren bizimoduan eragin handia izango duen horrelako proiektu bat (edo batzuk!) bere lurretan iragarri dizkieten udalak berak bultzatu beharko luke herritarren artean deliberazio prozesu bat, ikuspegi anitzak eta informazio osoa emanda. Sentipen horrekin ateratzen da herritarra dokumental emanalditik: "Hau gure herrira ekarri behar dugu, jendeak ikusi egin behar du". Hona hurrengo aukerak: apirilaren 3an Donostiako Trueba zineman izango dira filma eta egilea (bigarren aldiz!); apirilaren 7an Iruñeko Golem zinema, Ekozinema jaialdiaren baitan; apirilaren 9an Usurbilen eta 10ean Ordizian.

"Filma interneten balego, jendeari erakusteko..." komentatu izan didate askok. Aranon sentitu nuen filmaren indarra justu interneten ez egotea dela, horrek dakarrelako emanaldira joatea, herrikideen ondoan esertzea eta komunitatean ikustea. Egoera horrek berak sortzen ditu gaiaren angelu anitzi buruzko elkarriketak eta hausnarketa partekatutak.

Badu garza eta piperra hizketan Vaquerok eta emanaldiaren aurretik egiten duen sarreran eta ondoren sortzen diren galdera-erantzunetan ahobizarrak gabe mintzo da. Hala esan zuen, makroproiektu kaltegarriak asko eta aspalditik erakitzen dituztela bazter guztietan, baina honako hauek kosta egiten dela jendeak dudak jartzea, "oso paper politean ongi bilduta eta lazo eta guzti" aurkezten dizkigutelako: berdea, jasangarria, ingurumenaren aldekoa... "Lurraldearen lapurreta" egiten ari direnak "betiko otsoak, beste larru batzuz jantziak" direla esan zuen eta lapurrak uxatzeko modu onena zarata ateratzea dela: "Askotan, herritarrek zarata ateratzen badute euren kasa joaten dira, lurralde osoa dutelako haien eskura eta diskurtsoa erortzea baino nahiago dute hurrengo mendi-lerro mugitu eta kito". Zarata ateratzeko hitzordu bateratu bat badela oroitarazi zuen: martxoaren 22an, Gasteizen, 18:00etan Bilbo Plazatik hasita eta Euskal Herria Bizirik-ek antolatuta. ●